

Avoin tiede ja tutkimus –hankkeen strategiaryhmän 14. kokous

Aika: 8.11.2016 klo 14-16

Paikka: Opetus- ja kulttuuriministeriö, kokoushuone Väinämöinen,
Meritullinkatu 10, Helsinki

Osallistujat:

Erja Heikkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö (puheenjohtaja)
Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö (varapuheenjohtaja)
~~Virve Hokkanen, ympäristöministeriö~~
Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
~~Kai Husso, työ- ja elinkeinoministeriö~~
~~Seppo Kangaspunta, työ- ja elinkeinoministeriö~~
Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Eeva Kaunismaa, opetus- ja kulttuuriministeriö
Kimmo Koski, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy
Sari Löytökorpi, valtioneuvoston kanslia
~~Heikki Mannila, Suomen Akatemia~~
~~Anne Miettinen, liikenne- ja viestintäministeriö~~
~~Tuomo Mäki, valtiovarainministeriö~~
Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö
~~Mikko Peltonen, Suvi Rynänen, maa- ja metsätalousministeriö~~
Seliina Päällysaho, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Tuire Santamäki-Vuori, Terveystieteiden tutkimuskeskus
~~Hanna-Miina Sihvonen, sisäministeriö~~
~~Viveca Still, opetus- ja kulttuuriministeriö~~
~~Timo A. Tanninen, sosiaali- ja terveysministeriö~~
Tuuli Toivonen, Open Knowledge Finland ry
Thomas Wilhelmsson, Helsingin yliopisto
Pirjo-Leena Forsström, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus (pysyvä
asiantuntija)
~~Anne Kauhanen-Simanainen, valtiovarainministeriö (pysyvä asiantuntija)~~
Jenni Hyppölä, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus (sihteeri)

Vierailija:

Jaakko Yrjö-Koskinen, sosiaali- ja terveysministeriö

Liitteet:

Liite 2: Edellisen kokouksen 22.9. muistio

Liite 3: Ehdotus avoimuuden tunnustuksiksi

Liite 7: EU-puiteohjelmaosallistuminen ja -vaikuttaminen

Liite 9: Ehdotus Avoimuuden Pyöreän Pöydän jatkotoimenpiteistä

ASIALISTA

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 14.02.

Hyväksyttiin esityslista.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja, Liite 2.

Hyväksyttiin edellisen kokouksen 22.9. muistio

Päätösasiat:

3. Tunnustukset avoimuudesta, Liite 3 (Pirjo-Leena Forsström)

Pääsihteeri esitteli avoimen toimintakulttuurin selvityskyselyä, joka lähetettiin korkeakouluille, tutkimuslaitoksille sekä yliopistosairaaloille. Kyselyn yhteydessä pyydettiin ehdotuksia avoimuuden tunnustusten saajiksi keväällä päätettyjen kriteerien mukaisesti kolmessa kategoriassa, ja asiantuntijaryhmän jäsenet ovat äänestämällä arvioineet ehdolle asetetut henkilö- ja tutkimusryhmät. Todettiin, että jääviyssääntöjä on noudatettu ehdokkaiden äänestämisessä ja että työvaliokunta ei ole osallistunut äänestykseen. Yhdeksi palkinnon saajaksi ehdotettu Seliina Päälysmäki poistui kohdan käsittelyn ajaksi.

Päätettiin ehdotuksen mukaisesti.

Keskusteluasiat

4. Tilannekatsaus kustantajaneuvotteluissa (Kristiina Hormia-Poutanen)

Kristiina Hormia-Poutanen kertoi tilannekatsauksen kustantajaneuvotteluista. Tilanne on vaikea, edelliset neuvottelut Elsevierin kanssa peruttiin ja seuraavat ovat marraskuun puolivälin jälkeen.

Seuranneessa keskustelussa käsiteltiin tarvetta tiedottaa asiasta tutkijoille sekä saada tutkijoiden tuki mahdollisille seurauksille, mikäli vuodenvaihteen jälkeen ollaan sopimuksettomassa tilassa. Todettiin monien tutkijoiden olevan ketteriä tiedon hankkimisessa vaihtoehtoisia kanavia pitkin, mutta pidemmällä tähtäimellä sopimukseton tila aiheuttaisi vakavia seurauksia. Keskusteluissa

nostettiin esiin, että LERU on aktiivinen toimija ja hyvä kumppani avoimuuden edistämässä. Todettiin, että neuvottelut hyötyvät kansallisesta yhtenäisyydestä ja että sovitusta taktiikasta on neuvotteluissa oltava valmis pitämään kiinni.

5. Kansallinen digitaalinen kirjasto: mitä seuraavaksi? (Minna Karvonen)

Minna Karvonen esitteli KDK-hanketta. KDK:lla on lukuisia yhtymäkohtia ATT:een. Molemmat muun muassa pyrkivät parantamaan digitaalisten aineistojen säilyvyyttä ja saatavuutta. Keskustelussa todettiin KDK:ssa olevan huomattava määrä ATT:n kaltaista toimintakulttuurin kehittämiseen liittyvää vuoropuhelua, sekä kykyä rakentaa kiinnostavia palveluita, jotka voisivat olla hyödynnettävissä molemmin puolin. Todettiin, että perusinfrastruktuuri on nyt rakennettu, ja vuoropuhelua jatkosta tulisi käydä laajan verkoston kanssa. Etenkin Finnan palvelusta ja käyttöliittymän toimivuudesta oltiin vaikuttuneita ja toivottiin samanlaista palvelua tieteellisille aineistoille. Todettiin, että jatkoa kannattaa miettiä yhteistyössä hankkeiden ohjausryhmien kanssa ja sovittiin palattavan tarkempaan kokousaikatauluun myöhemmin.

6. Genomi- ja syöpäkeskuksen perustaminen ja biopankkien toimintojen yhtenäistäminen (Jaakko Yrjö-Koskinen)

Jaakko Yrjö-Koskinen esitteli tilannetta genomi- ja syöpäkeskuksen perustamisesta sekä biopankkien toimintojen yhtenäistämistä. Taustalla on monimutkainen ja monivuotinen työ. Avoimuus liittyy aiheeseen monella tavalla, esimerkiksi nykyinen biopankkilaki ei ole kovin salliva.

Keskustelussa todettiin, että Tiedebarometrin mukaan lääketieteen tutkimukseen luotetaan, ja että avoimuuden kautta voidaan kehittää laatua toistettavuuden ja verifiointin avulla. Todettiin pohjoismaisen yhteistyön olevan kiinnostava suunta, jota Yrjö-Koskinen mukaan on edistetty varsinkin Norjan kanssa. Myös NordForsk on ollut kiinnostunut teemasta. Preferoitua strategiaa ei ole määritetty, mutta esimerkiksi verkostomainen yhteistyömalli voisi olla sopiva.

7. Keskustelu EU-puiteohjelmaosallistumisesta ja -vaikuttamisesta, Liite 7. (Eeva Kaunismaa)

Eeva Kaunismaa alusti keskustelua EU-puiteohjelmaosallistumisesta ja vaikuttamisesta. Mitä Suomessa halutaan H2020-ohjelman

loputtua, pitäisi olla linjattuna alkuvuodesta, jotta komission linjauksiin ehdittäisiin vaikuttaa. Seuraava puiteohjelma annettaneen Kaunismaan mukaan vuoden 2018 alkupuolella, ja sitä valmistellaan ensi vuonna.

Keskustelussa todettiin, että H2020-ohjelman väliarvioon toivotaan uusia avauksia. Julkaisujen ja aineistojen avoimuus on jo tunnistettu, joten keskustelussa ehdotettiin koko toistettavuuden edistämistä. Todettiin, että seuraavalla rahoituskaudella tutkimustulosten avoimuus pitäisi olla oletusarvoista ja että voisi olla hyödyllistä miettiä, mitä avoimuus kaiken kaikkiaan voisi olla. Julkaisemisen liiketoimintamalleissa olisi päästävä ohi siirtymävaiheesta ja pilotoitava uusia liiketoimintamalleja, sekä selvittää julkaisemisen prosessia, voisiko vastuita jakaa uudella tavalla. Mainittiin, että rahoituksen hakemiseen käytetään hankkeiden hyväksymisprosenttiin verrattuna runsaasti voimavaroja, jotka voisi käyttää paremminkin.

EU:n avauksista todettiin, että esimerkiksi EOSC:ssa on ensin kehitetty konsepti ja sen sisältö määritellään vasta myöhemmin. Todettiin, että ATT on kansallisena hankkeena ainutlaatuinen ja sillä on etulyöntiasema, koska sitä on tehty pitkään kansallisesti.

H2020 suurena toimijana on hyvät mahdollisuudet ohjata toimintaa myös esimerkiksi juridisten esteiden poistamisessa, ja tämä tulisi huomioida uusissa avauksissa.

8. Eteneminen juridisten esteiden poistamisessa (OKM)

Siirrettiin seuraavaan kokoukseen.

Tiedoksi

9. Avoimuuden Pyöreä Pöytä -tilaisuuden yhteenveto, Liite 9. (Jenni Hyppölä)

Merkittiin tiedoksi liitteen mukaisesti.

10. Muut asiat

Ei muita esille nousseita asioita.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.